

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В. ДАЛЯ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ
«Макрофінансове планування»**

для студентів 1-го курсу магістерської підготовки заочної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

КИЇВ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В. ДАЛЯ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ**

«Макрофінансове планування»

для студентів 1-го курсу магістерської підготовки заочної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Затверджено

На засіданні кафедри фінансів

Протокол №6 від 03.02.2023 р.

Київ 2023

УДК 658 (075.8)

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Макрофінансове планування» (для студентів заочної форми навчання магістерської підготовки спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування») / Склали: Мартинов А.А., Черnodубова Е.В. – Київ, Видавництво Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2023 р. – 16 с.

Містить варіанти теоретичних, практичних завдань, перелік рекомендованої літератури для виконання контрольної роботи з дисципліни «Макрофінансове планування», а також вказівки для виконання теоретичних і практичних завдань.

Укладачі:

доц. Мартинов А.А.
доц. Черnodубова Е.В.

Відп. за випуск:

зав. каф. «Фінанси та банківська справа»
д.е.н., проф.

Костирко Л. А.

Рецензент:

к.е.н., доц.

Ткаченко Н.Е.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою вивчення дисципліни «Макрофінансове планування» є: вивчення засад організації державних фінансів, їх складу та основ управління, виходячи із розмежування функцій і повноважень державних та місцевих органів влади і управління, поглиблення знань щодо макроекономічної сфери фінансової системи – державних фінансів.

Завданнями вивчення дисципліни «Макрофінансове планування» є: формування теоретичних знань та вироблення практичних навичок у сфері формування та використання бюджетних коштів держави; виокремлення пріоритетів бюджетних видатків та оцінка їх ефективності; оптимальний розподіл ресурсів між бюджетами; коригування впливу бюджету на економіку та суспільство в цілому; уникнення неефективних видатків та порушення рівноваги бюджету.

Предметом вивчення дисципліни «Макрофінансове планування» є: фінансові відносини, що виникають у процесі формування та використання бюджетних коштів держави на різних рівнях адміністративно-територіального поділу.

Дані методичні вказівки призначені для поглибленого вивчення курсу «Макрофінансове планування» і контролю засвоєння пройденого матеріалу.

Ціль методичних вказівок - закріплення й поглиблення знань за даним курсом і придбання навичок самостійної роботи, пов'язаної із макрофінансовим плануванням.

У кожному завданні дані цільова настанова й необхідні вимоги для рішення теоретичних і практичних завдань, пов'язаних із макрофінансовим плануванням.

Тематика роботи вибирається залежно від номера студента за списком в академічному журналі. Обсяг контрольної роботи повинен становити не менш 12-15 сторінок машинописного тексту шрифт Times New Roman №14 через 1,5 інтервал. Контрольна робота повинна бути акуратно оформленою, мати титульний аркуш встановленого зразку із підписом студента.

Контрольна робота повинна містити:

- логічно вибудований план подачі матеріалу;
- дослідження й аналіз вивчених літературних джерел;
- власні висновки й пропозиції;
- перелік проробленої літератури.

Робота складається із двох етапів: перший - дослідження літературних джерел і підготовка теоретичної частини роботи, другий – розв'язання практичного завдання.

В процесі розв'язання практичного завдання слід детально обґрунтовувати свої висновки та пропозиції. Допускається варіативний характер рішення, коли студент запропонує два чи більше варіантів розв'язання проблемної ситуації залежно від динаміки зовнішнього та внутрішнього середовища.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

1. Сутність та роль макрофінансового планування
2. Методи бюджетування
3. Поняття та зміст бюджетних програм
4. Напрями діяльності бюджетних програм
5. Зміст та принципи стратегічного планування
6. Поняття, цілі та переваги середньострокового планування
7. Контроль використання коштів державного бюджету
8. Світовий досвід застосування довгострокового планування
9. Бюджетна стратегія
10. Поняття макрофінансового бюджетування та його значення в економіці
11. Бюджетне планування
12. Світовий досвід застосування середньострокового планування
13. Бюджетна тактика
14. Методи бюджетного планування
15. Порядок розробки проекту Державного бюджету України
16. Бюджетна програма
17. Планування видатків бюджету
18. Фінансова діяльність держави
19. Бюджетні видатки на економічну діяльність
20. Характеристика процесу формування Державного бюджету України
21. Новації бюджетного процесу
22. Особливості фінансового моделювання
23. Перспективи бюджетування, орієнтованого на результат
24. Сутність та принципи макрофінансового прогнозування
25. Видатки державного та місцевих бюджетів
26. Бюджетування, орієнтоване на результат
27. Особливості макрофінансового прогнозування на основі пропорційних залежностей
28. Етапи створення фінансової моделі
29. Основні методи макрофінансового прогнозування
30. Характеристика процесу побудови фінансових прогнозів

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

При розв'язанні задачі слід указати її назву та викласти умови. Вибір варіанту даних для вирішення задачі здійснюється таким чином:

Варіант	Номер в академічному журналі
I – завдання 1	1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29
II – завдання 2	2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30
III – завдання 3	3, 7, 11, 15, 19, 23, 27
IV – завдання 4	4, 8, 12, 16, 20, 24, 28

Виконання практичних завдань передбачає вибір бюджетного року. В 2022-23 навчальному році використовуються планові та звітні дані за 2020, 2021 та 2022 роки.

Практичне завдання № 1

«Аналіз показників Державного бюджету України за 20__ - 20__ роки»

Мета роботи: Проаналізувати Державний бюджет України за 20 -20 роки, шляхом визначення структури доходів і видатків Державного бюджету України за кожен рік, обчислення динаміки доходів і видатків всього і за окремими статтями, визначення видатків бюджету за відомчою класифікацією та здійснення прогнозу таких видатків на наступні 3 роки.

Завдання: Визначити структуру доходів та видатків ДБУ за кожен рік, обчислити динаміку доходів і видатків ДБУ всього та за окремими статтями, використовуючи: абсолютний приріст, темп зростання, темп приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту, середньорічний рівень доходів і видатків бюджету, середньорічний абсолютний приріст, середньорічний темп зростання і приросту. Побудувати графік структури та динаміки видатків ДБУ.

Зміст завдання

1. Визначення суті Державного Бюджету, його доходів та видатків.
2. Класифікація видатків бюджету
3. Дослідження динаміки та структури доходів та видатків Державного Бюджету України за 20__ - 20__ роки

4. Визначення дефіциту та профіциту Державного Бюджету України за 20__ - 20__ роки
5. Визначення динаміки доходів та видатків Державного Бюджету України
6. Здійснення прогнозу видатків бюджету на наступні 3 роки
7. Здійснення аналізу статті видатків бюджету за функціональною класифікацією (згідно з номером варіанту)

Вихідні дані: доходи та видатки Державного Бюджету України (дані Державного комітету Статистики України; законодавчо-нормативна база тощо), таблиця 1.

Таблиця 1

Функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету

Варіант	Код	Найменування статті
1	0100	Загальнодержавні функції
2	0112	Фінансова та фіскальна діяльність
3	0113	Зовнішньополітична діяльність
4	0120	Економічна допомога зарубіжним країнам
5	0130	Інші загальні функції державного управління
6	0140	Фундаментальні дослідження
7	0150	Дослідження і розробки у сфері державного управління
8	0160	Проведення виборів та референдумів
9	0170	Обслуговування боргу
10	0180	Міжбюджетні трансферти
11	0200	Оборона
12	0230	Військова допомога зарубіжним країнам
13	0240	Військова освіта
14	0250	Дослідження і розробки у сфері оборони
15	0260	Інша діяльність у сфері оборони
16	0300	Громадський порядок, безпека та судова влада
17	0310	Діяльність із забезпечення громадського порядку, боротьба із злочинністю та охорона державного кордону
18	0330	Судова влада
19	0340	Кримінально-виконавча система та виправні заходи
20	0350	Діяльність у сфері безпеки держави
21	0400	Економічна діяльність
22	0410	Загальна економічна, торговельна та трудова діяльність
23	0420	Сільське господарство, лісове господарство та

Варіант	Код	Найменування статті
		мисливство, рибне господарство
24	0430	Паливно-енергетичний комплекс
25	0431	Вугільна галузь та інші галузі з видобутку твердого палива
26	0432	Нафтогазова галузь
27	0433	Електроенергетична галузь
28	0434	Інші галузі паливно-енергетичного комплексу
29	0440	Інша промисловість та будівництво
30	0441	Промисловість з видобутку рудних та нерудних корисних копалин
31	0442	Обробна промисловість
32	0443	Будівництво
33	0444	Відтворення мінерально-сировинної бази
34	0450	Транспорт
35	0451	Автомобільний транспорт
36	0452	Водний транспорт
37	0453	Залізничний транспорт
38	0454	Повітряний транспорт
39	0455	Трубопровідний та інший транспорт
40	0456	Дорожнє господарство
41	0460	Зв'язок, телекомунікації та інформатика
42	0470	Інші галузі економіки
43	0480	Дослідження і розробки в галузях економіки
44	0490	Інша економічна діяльність
45	0500	Охорона навколишнього природного середовища
46	0600	Житлово-комунальне господарство
47	0700	Охорона здоров'я
48	0800	Духовний та фізичний розвиток
49	0810	Фізична культура і спорт
50	0820	Культура та мистецтво
51	0830	Засоби масової інформації
52	0840	Дослідження і розробки у сфері духовного та фізичного розвитку
53	0850	Інша діяльність у сфері духовного та фізичного розвитку
54	0900	Освіта
55	0920	Загальна середня освіта
56	0940	Вища освіта
57	1000	Соціальний захист та соціальне забезпечення

На основі отриманих показників зробити висновки про достатність

фінансування коштами державного бюджету заданої галузі

Практичне завдання № 2

“Бюджетне планування в Україні за 20__ - 20__ роки”

Мета роботи: Проаналізувати економічні показники України за 20__ - 20__ роки, визначити питому вагу у ВВП доходів бюджету, видатків бюджету та питому вагу дефіциту бюджету стосовно доходів. Порівняти потреби у бюджетних коштах і можливості їх фінансування на наступний рік. Необхідно також розрахувати виконання плану за доходами, видатками та дефіцитом бюджету у відсотках до ВВП. На основі одержаних результатів здійснити висновки щодо якості бюджетного планування в Україні.

Завдання: На підставі даних таблиці визначити питому вагу у ВВП доходів бюджету, видатків бюджету та питому вагу дефіциту бюджету стосовно доходів; порівняти потреби у бюджетних коштах і можливості їх фінансування на наступний рік; розрахувати виконання плану за доходами, видатками та дефіцитом бюджету у відсотках до ВВП.

Зміст завдання

1. Розрахунок показників:
питома вага у ВВП доходів бюджету;
питома вага у ВВП видатків бюджету;
питома вага дефіциту бюджету стосовно доходів;
виконання плану за доходами, видатками та дефіцитом бюджету у відсотках до ВВП.
2. Визначення економічного змісту отриманих показників.

На основі вихідних даних необхідно розрахувати та проаналізувати показники бюджету, заповнивши табл. 2, після чого зробити відповідні висновки.

Таблиця 2

Економічні показники України впродовж 20__ - 20__ років

Показники	Роки									
ВВП, млн. грн										
Дохід зведеного бюджету, млн. грн.										
Видатки зведеного бюджету, млн. грн.										
Дефіцит зведеного бюджету, млн. грн										
у % від ВВП										
Доходи										
Видатки										
Дефіцит										
Дефіцит бюджету стосовно доходів, %										

Згідно з варіантом, отриманим у роботі №1, студент визначає потребу у бюджетних асигнуваннях на наступний рік та можливості їх фінансування (таблиця 3)

Таблиця 3

Потреби у бюджетних асигнуваннях та можливості їх фінансування у наступному році

Стаття видатків	Запити міністерств, що базуються на чинному законодавстві, млрд. грн.	Оцінка Мінфіну, виходячи з можливостей фінансування, млрд. грн.	Відсоток задоволення потреб
Усього видатків			
Наука			
Освіта			
Соціальний захист, соціальне забезпечення			
Культура і мистецтво			

На основі отриманих даних зробити висновки про задоволення потреб у фінансуванні. Також необхідно оцінити якість бюджетного планування в Україні, заповнивши таблицю 4.

Таблиця 4

Якість бюджетного планування у 20__ - 20__ роках

Показники	Роки							
Доходи зведеного бюджету								
План								
Факт								
% до плану								
Видатки зведеного бюджету								
План								
Факт								
% до плану								

В кінці роботи робляться висновки про якість бюджетного планування в Україні

Практичне завдання № 3

“Визначення міжбюджетних трансфертів”

Мета роботи: на основі теоретичних знань дати практичні навички студентам щодо проведення аналізу складу міжбюджетних трансфертів

Завдання роботи: на основі даних Державного Бюджету України за 20__ -20__ роки провести аналіз обсягу міжбюджетних трансфертів.

Зміст завдання

Етап 1. Розрахувати прогнозний обсяг доходів місцевого бюджету. Для цього необхідно здійснити розрахунок обсягу:

закріплених доходів місцевого бюджету; власних доходів місцевого бюджету;

доходів, що передаються до місцевого бюджету у відрахуваннях.

Етап 2. Розрахувати прогнозний обсяг видатків місцевого бюджету. Для цього необхідно здійснити розрахунок обсягу:

видатків на утримання органів управління місцевого самоврядування; видатків на охорону здоров'я; видатків на освіту;

видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення; видатків на культуру і мистецтво; видатків на засоби масової інформації;

видатків на фізичну культуру і спорт; видатків на житлово-комунальне господарство; видатків на правоохоронну діяльність;

нерозподіленого резерву коштів місцевого бюджету.

Етап 3. Розрахувати обсяги міжбюджетних трансфертів до бюджету адміністративно-територіальної одиниці. Для цього необхідно здійснити:

розрахунок трансферту вирівнювання, який може формуватися у двох формах:

а) як дотація вирівнювання, коли обсяг видатків загального фонду місцевого бюджету на плановий рік перевищує обсяг доходів;

б) як вилучення коштів, що передаються до бюджету вищого рівня у зв'язку з наявністю

бюджетних надлишків, коли обсяг доходів загального фонду місцевих бюджетів на плановий рік перевищує обсяг видатків;

розрахунок субвенцій з державного бюджету, що спрямовуватимуться до місцевого бюджету у вигляді видатків загального і спеціального його фондів, тому необхідно розрахувати:

а) субвенції у складі загального фонду місцевого бюджету;

б) субвенції у складі спеціального фонду місцевого бюджету.

В даній роботі студенту необхідно:

Визначити та проаналізувати структуру міжбюджетних відносин.

Проаналізувати вплив закріплених і регулюючих доходів на систему формування доходної частини місцевого бюджету.

Визначити напрями вдосконалення взаємовідносин місцевих бюджетів з Державним бюджетом.

Визначити порядок фінансування власних і делегованих місцевим органам влади повноважень.

Проаналізувати систему розподілу доходів між ланками бюджетної системи України.

Визначити шляхи вдосконалення взаємовідносин місцевих бюджетів з Державним бюджетом.

Практичне завдання №4

“Бюджетний моніторинг”

Мета роботи: Використовуючи накопичені теоретичні знання з дисципліни, а також необхідні інформаційні матеріали, виконати завдання з оцінки якості бюджетного планування в Україні.

Завдання роботи: Здійснення аналітичних розрахунків, побудова графіків і діаграм; формування економічних обґрунтувань і висновків про якість бюджетного планування в Україні.

Зміст роботи

Загальний огляд ситуації в бюджетно-податковій сфері за минулий бюджетний рік. Оцінити результати виконання бюджету за доходами та видатками, а також розрахувати бюджетне сальдо як частку ВВП. Результати порівняти з попереднім роком (роками) з метою огляду загальної динаміки.

Аналіз виконання дохідної частини бюджету за рік порівняно з попереднім періодом. Розрахувати бюджетні показники доходів (податкові і неподаткові), у номінальному та реальному значеннях і з'ясувати динаміку їх змін в абсолютному (у млн грн.) та відносному виразах (у %). Здійснити економічне обґрунтування причин даних змін та сформулювати висновки.

Аналіз виконання видаткової частини бюджету за рік порівняно з попереднім періодом. Розрахувати бюджетні показники видатків за статтями видатків у номінальному та реальному значеннях і динаміку їх змін в абсолютному та відносному виразах. Здійснити економічне обґрунтування причин даних змін і сформулювати висновки.

Аналіз виконання плану по доходах. З'ясувати виконання плану по фактичних надходженнях до бюджетів усіх рівнів у відсотках до річного плану по доходах. При аналізі показники скоригувати на рівень інфляції, показник темпу якої теж міг змінитися. З'ясувати ступінь відповідності між темпами наповнення державного та місцевих бюджетів. Якщо існує різниця

між ними, то здійснити пошук чинників, які вплинули на цю ситуацію. Проаналізувати виконання плану по окремих статтях доходів. Сформулювати висновки щодо того, за якими статтями доходів надійшло коштів у бюджет більше/менше, ніж закладено в Законі про бюджет зі спробами пояснити причини незадовільного виконання бюджету.

Виконання плану по видатках бюджету. Розрахувати питому вагу обсягу видатків, що були профінансовані урядом і місцевими органами влади, дослідити, яким чином були використані можливості у зв'язку з перевиконанням плану по доходах (стосовно статей бюджету). Дати характеристику виконання плану по окремих видаткових програмах. Оцінити ситуацію, що склалась, стосовно захищених статей видаткової частини бюджету. Сформулювати висновки.

Фінансування дефіциту бюджету. Здійснити аналіз джерел фінансування дефіциту держбюджету з погляду внутрішнього, зовнішнього і сумарного фінансування в динаміці. Оцінити використання плану щодо фінансування дефіциту бюджету як частку річного бюджету, з'ясувати чинники, що вплинули на результуючі показники, та сформулювати висновки.

Звіт про виконання доходів і видатків бюджету. На основі проведеного моніторингу за його результатом скласти звіт про виконання доходів і видатків бюджету за рік.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Макрофінансове бюджетування: навч. посіб. / Т. С. Бабич, Т. В. Жибер ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Федосова ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2011. - 312 с.
2. Пріоритети розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / Л. Л. Гриценко, І. М. Боярко, Т. А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук Л. Л. Гриценко. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 379 с.
3. Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астрія», 2019. - 115 с.
4. Марченко О. М., Пушак Я. Я., Рєвак І. О. Фінансова безпека держави : навч. посібник. Львів, 2020. - 356 с.
5. Ватаманюк-Зелінська У. З., Шевчук Н. В. Макрофінансове бюджетування : навчальний посібник. Львів : РВВ НЛТУ України. 2015. - 140 с.
6. Зубенко В.В. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу : навч. посіб. ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». К., 2017. 144 с.
7. Планування та бюджетування / О. І. Карінцева та ін. // Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. С. 138-156.
8. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: Навчальний посібник/ [За заг. ред. В. В. Зубенка]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». – К., 2017. – 184 с.

Учбове видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

З ДИСЦИПЛІНИ

«Макрофінансове планування»

для студентів 1-го курсу магістерської підготовки заочної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Укладачі:

доц. Мартинов А.А.
доц. Чернодубова Е.В.

Підписано до друку

Формат 60x84 1/16. Папір типограф. Гарнітура Times

Друк офсетний. Умов. друк. арк. 0,4. Уч. вид. л.

Тираж 20 екз. вид. № . Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля

вул. Іоанна Павла II, будинок 17, м. Київ, 01042, Україна

Адрес редакції: вул. Іоанна Павла II, будинок 17, м. Київ, 01042, Україна